

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Broj: U-III-2057/2015

Zagreb, 27. svibnja 2015.

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Snježana Bagić, predsjednica Vijeća te suci Mato Arlović, Marko Babić, Ivan Matija, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Ante Jurković iz Zagreba, zakonski zastupnik trgovačkog društva ANTE GRADNJA d. o. o. Zagreb do dana otvaranja stečajnog postupka, kojeg zastupa Marina Tolj, odvjetnica u Zagrebu, na sjednici održanoj 27. svibnja 2015., jednoglasno je donio

R J E Š E N J E

I. Privremeno se odgađaju pravni učinci rješenja Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: PŽ-1774/15-4 od 18. ožujka 2015. i rješenja Trgovačkog suda u Zagrebu broj: St-1878/13 od 9. veljače 2015., ispravljenog rješenjem istog suda broj: St-1878/13 od 13. veljače 2015.

II. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a privremena odgoda pravnih učinaka rješenja iz točke I. ostaje na snazi do okončanja postupka pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske vodi se postupak u povodu ustavne tužbe Ante Jurkovića iz Zagreba (u daljnjem tekstu: podnositelj), zakonskog zastupnika trgovačkog društva ANTE GRADNJA d. o. o. Zagreb do dana otvaranja stečajnog postupka, kojeg zastupa Marina Tolj, odvjetnica u Zagrebu, izjavljene protiv rješenja Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: PŽ-1774/15-4 od 18. ožujka 2015. (u daljnjem tekstu: drugostupanjsko rješenje).

Drugostupanjskim rješenjem odbijena je podnositeljeva žalba (i odbačene žalbe ostalih žalitelja) protiv rješenja Trgovačkog suda u Zagrebu broj: St-1878/13 od 9. veljače 2015. (u daljnjem tekstu: prvostupanjsko rješenje), ispravljenog (u pogledu broja OIB-a predmetnog trgovačkog društva) rješenjem istog suda broj: St-1878/13 od 13. veljače 2015.

Prvostupanjskim rješenjem otvoren je stečajni postupak nad trgovačkim društvom ANTE GRADNJA d. o. o. Zagreb, imenovan je stečajni upravitelj, vjerovnici su pozvani prijaviti svoje tražbine stečajnom upravitelju te istoga obavijestiti o postojanju svojih

izlučnih i razlučnih prava, dužnikovi dužnici su pozvani svoje obveze ispunjavati stečajnom upravitelju za stečajnog dužnika, određeni su ispitno i izvještajno ročište te zabilježba rješenja o otvaranju stečajnog postupka u zemljišnim knjigama.

Podnositelj je, među ostalim, predložio privremenu odgodu pravnih učinaka osporenih rješenja.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

2. U postupku koji je prethodio ustavnosudskome postupku predlagatelj ZAGREBAČKA BANKA d. d. Zagreb podnijela je Trgovačkom sudu u Zagrebu prijedlog za otvaranje stečajnog postupka nad trgovačkim društvom ANTE GRADNJA d. o. o. Zagreb te je, nakon provedenog postupka, taj sud otvorio stečajni postupak. Činjenice i okolnosti slučaja bitne za odlučivanje o podnositeljevom prijedlogu za privremenu odgodu pravnih učinaka osporenih rješenja razvidne su iz dijelova obrazloženja drugostupanjskog rješenja u kojima se navodi:

"(...) Predlagatelj ima dospjele novčane tražbine iz ugovora o dugoročnom (119,848.939,33 kn) i kratkoročnom (13,489.604,62 kn) kreditu s kamatama koje su osigurane razlučnim pravom, kao i tražbine po osnovi osam ugovora o cesiji kojeg je predlagatelj sklopio s dužnikovim vjerovnicima u iznosu od 7,186.063,32 kn, te ostale tražbine za pružene usluge u ukupnom iznosu od 23.064,80 kn. (...)

Prvostupanjski je sud u razlozima obrazloženja u bitnome naveo da postoji stečajni razlog za otvaranje stečajnog postupka, jer iz potvrde FINA-e od 12. rujna 2014. (list 145. spisa) proizlazi da je račun dužnika u neprekinutoj blokadi 1192 dana sa iznosom blokade 134.034,02 kn dok iz potvrde od 12. studenoga 2014. (list 1457. spisa) proizlazi da je račun dužnika u neprekinutoj blokadi 1253 dana za iznos blokade je 136.208.556,44 kn. Uz navedeno, i iz izvješća privremenog stečajnog upravitelja (list 1440.-1454. spisa) proizlazi nedvojbenim postojanje stečajnog razloga nesposobnosti za plaćanje.

(...)

Osim navedene pretpostavke, u konkretnom slučaju valjalo je ispitati i vjerojatnost predlagateljeve tražbine, budući da je vjerovnik ovlašten podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnog postupka ako učini vjerojatnom postojanje svoje tražbine i kojega od stečajnih razloga (čl. 39. st. 2. SZ-a).

S obzirom na činjenične tvrdnje predlagatelja i dužnika, kao i sve provedene dokaze, ovaj sud utvrđuje da je pravilan i zakonit zaključak prvostupanjskog suda o vjerojatnosti postojanja predlagateljeve tražbine.

Naime, predlagatelj, osim tražbina koje ima na ime dvaju ugovora o kreditima koje su osigurane razlučnim pravom i za koje je prvostupanjski sud utvrdio da nije vjerojatno da se neće moći namiriti iz nekretnine na kojoj postoji razlučno pravo, ističe i tražbine koje proizlaze iz osam ugovora o cesiji (list 70.-143. spisa) kojima su mu fizičke osobe cedirale tražbinu koje imaju prema dužniku iz sklopljenih predugovora o kupoprodajama nekretnina.

(...) Iz ... dokumentacije prvostupanjski je sud pravilno zaključio o vjerojatnosti postojanja predlagateljeve tražbine u iznosu od 7,186.063,32 kn.

Tu valja napomenuti da su neosnovani žaliteljevi navodi da se radilo o cesiji tražbine za koju su stranke ugovorile da je vjerovnik neće moći prenijeti na drugoga bez pristanka dužnika (čl. 80. st. 2. ZOO-a) što po njegovim tvrdnjama proizlazi iz čl. 12. st. 3. predugovora o kupoprodaji nekretnina. Navedenom odredbom svakog od osam pojedinih raskinutih ugovora ugovoreno je da 'kupac nije ovlašten prenositi svoja prava iz ovog Predugovora na treće osobe do završetka građevinskih radova bez prethodnog pisanog odobrenja prodavatelja'. Međutim, upravo stoga što su navedeni

predugovori raskinuti, kupci više ne potražuju od dužnika novčane iznose iz tog ugovora (budući da su raskidom ugovori prestali postojati) već u ovom slučaju kupci potražuju plaćanje iznosa koji su posljedica raskida ugovora, odnosno vraćanje dvostruke kapare, djelomičnog ispunjenja i zateznih kamata, a ne svojih prava koja se odnose na ispunjenje ugovora, odnosno koja neposredno proizlaze iz samog ugovora. Zato je pravilan zaključak da se odredba iz čl. 12. st. 3. predugovora ne odnosi na tražbinu koju su kupci ugovorom prenijeli na predlagatelja.

Daljnji žalbeni navodi se odnose na isticanje činjenice da je navedena predlagateljeva tražbina prestala prijebojem, odnosno da je osim istaknute izjave o prijeboju dužnikove dospjele tražbine prema predlagatelju, tijekom ovog postupka istaknut i prigovor radi prebijanja.

Prvostupanjski je sud naveo da je dužnik u odnosu na predlagateljevu tražbinu istaknuo prigovor radi prebijanja na ročištu 26. studenoga 2014., kao i u podnesku od 26. studenoga 2014. te da je takav prigovor nedopusšten u stečajnom postupku. (...) Upravo stoga, što svrha stečajnog postupka nije utvrđenje sporne tražbine po pravilima parničnog postupka, nije moguće niti koristiti institut prigovora radi prebijanja kao parničnog procesnopravnog instituta budući da odluka o prigovoru radi prebijanja za stranke ima učinak pravomoćno presuđene stvari (arg. ex čl. 333. st. 3. ZPP-a), što nije svrha stečajnog postupka, a samim time niti dopušteno. Osim toga, kod utvrđivanja pretpostavki iz čl. 39. st. 2. SZ-a, radi se o utvrđivanju vjerojatnosti postojanja tražbine predlagatelja, a ne o njezinom utvrđivanju po pravilima parničnog postupka odnosno o presuđivanju o toj tražbini pa da bi joj se mogla suprotstaviti dužnikova protutražbina navedenim prigovorom.

Doduše, u okviru utvrđenja vjerojatnosti postojanja predlagateljeve tražbine, svakako bi trebalo uzeti u obzir i dužnikove tvrdnje o tome da je predlagateljeva tražbina prestala (građanskopravnim) prijebojem, odnosno da je davanjem izjave o prijeboju uz ispunjenje zakonom propisanih pretpostavki predlagateljeva tražbina prestala. U konkretnom slučaju, podneskom od 26. studenoga 2014. dužnik je isticao da je predlagateljeva tražbina prestala ističući prijeboj s dospelom dužnikovom tražbinom iz ugovora o bankarskoj garanciji. Međutim, u konkretnom slučaju, iz očitovanja predlagatelja i dokumentacije koju je on priložio u spis na ove dužnikove tvrdnje, ne proizlazi osnovanom vjerojatnost da je predlagateljeva tražbina prestala prijebojem s dužnikovom protutražbinom iz ugovora o bankarskoj garanciji. Naime, iz predlagateljevog podneska od 14. siječnja 2015. i dokumentacije (list 3748. - 3758. spisa) ovaj sud do razine vjerojatnosti zaključuje da prijebojem nije došlo do prestanka predlagateljeve tražbine budući da je predlagatelj odbio isplatu po navedenoj bankarskoj garanciji stoga što dužnik nije ispunio jedan od izričito ugovorenih uvjeta za isplatu po navedenoj bankarskoj garanciji iz čl. 3.a (list 3721. spisa), odnosno da u pozivu na plaćanje (list 3722. spisa) nije izričito izjavio da obveza nalogodavca nije izvršena, a iznos čije plaćanje zahtijeva nije drugačije plaćen, izravno ili neizravno, od strane nalogodavca ili u njegovo ime.

(...)

Iz svega navedenog, proizlazi da je pravilan zaključak prvostupanjskog suda o vjerojatnosti predlagateljeve tražbine u smislu odredbe čl. 39. st. 2. SZ-a.

U odnosu na žalbene navode da je prvostupanjski sud morao uzeti u obzir i utvrđivati sve tražbine koje dužnik ima prema predlagatelju, te uzeti u obzir sve postupke koje je on prema njemu, kao i prema svojim ostalim dužnicima pokrenuo, tvrdeći da u biti dužnik prema predlagatelju ima puno veća ukupna potraživanja nego predlagatelj prema njemu - valja istaknuti da nisu od utjecaja na pravilnost i zakonitost pobijanog rješenja. Naime, nakon što je nedvojbeno utvrđena dužnikova nesposobnost za plaćanje kao jednog od zakonom propisanih stečajnih razloga (čl. 4. st. 2. SZ-a) i vjerojatnost predlagateljeve tražbine (čl. 39. st. 2. SZ-a), potpuno je irelevantno kolike su njegove tražbine prema njegovim dužnicima.

(...) Osim toga, nije osnovan prijedlog za vještačenje na okolnost 'međusobnih odnosa predlagatelja i dužnika jer da iz poslovne dokumentacije predlagatelja proizlazi

da predlagatelj duguje dužniku' s obzirom na ranije istaknute razloge i to: da je utvrđeno postojanje stečajnog razloga i vjerojatnost predlagateljeve tražbine, pa su daljnji navodi o odnosima dužnika s predlagateljem irelevantni.

(...)"

III. PRIGOVORI PODNOSITELJA

3. Podnositelj u opširnoj ustavnoj tužbi, sažimajući bit svojih prigovora, zaključno ističe:

"1. u trenutku podnošenja prijedloga za pokretanje postupka nad društvom ANTE GRADNJA d.o.o. nije postojala aktivna legitimacija niti pravni interes predlagatelja,

2. tražbina predlagatelja nije vjerojatna, radi se o isključivo razlučnom vjerovniku, a dužnik je spriječen u izvođenju dokaza u odnosu na ove okolnosti;

3. motiv predlagatelja za pokretanje stečajnog postupka je isključivo povlačenje tužbi koje je dužnik pokrenuo protiv predlagatelja radi naknade štete, a ovakav motiv ne može predstavljati zakonom opravdan razlog pokretanja stečajnog postupka;

4. činjenicu da je došlo do prijeboja potraživanja po osnovu bankarske garancije, činjenicu da je potraživanje prestalo kompenzacijom."

Prethodno opširno obrazlažući navedene zaključke podnositelj je naveo da osporenim rješenjima, među ostalim, nisu poštovana stajališta Ustavnog suda izražena u odlukama broj: U-III-4963/2008 od 30. ožujka 2011. ("Narodne novine" broj 43/11.) i broj: U-III-1143/2012 od 15. ožujka 2012. (www.usud.hr). U tom je smislu u bitnome naveo:

"Podnositelj je tijekom prvostupanjskog postupka naveo da kod Trgovačkog suda u Zagrebu vodi niz parničnih postupaka protiv predlagatelja Zagrebačke banke d.d. radi naknade štete, koji postupci su pokrenuti prije stečajnog postupka te je ove navode i potkrijepio dokumentacijom koja prileži spisu. Navedeni postupci prekinuti su zbog otvaranja ovog stečajnog postupka.

(...)

S obzirom na činjenicu da je jedina poslovna aktivnost i 'razlog postojanja' dužnika kao trgovačkog društva bio projekt - izgradnja poslovnog objekta u Utrinama za koju izgradnju je dužnik trebao novčana sredstva te je na temelju činjenice vlasništva nad zemljištem velike vrijednosti Zagrebačka banka d.d. - ovdje vjerovnik, odobrila financiranje koje je kontrolirala putem svoje tvrtke - kćeri ZANE d.o.o., prvostupanjski sud je, vodeći se načelom pravičnosti, trebao ocijeniti činjenicu da se zbog nedovršetka objekta protiv predlagatelja vodi niz parničnih postupaka radi naknade štete, a čiji ishod direktno utječe na postojanje tražbine iz koje stečajni vjerovnik izvodi svoju aktivnu legitimaciju.

Ocijenjujući činjenicu postojanja parničnih postupaka radi naknade štete kao irelevantnih za ovaj postupak, prvostupanjski i drugostupanjski sud su zauzeli stav koji je u direktnoj suprotnosti sa stavom Ustavnog suda RH zauzetim u odluci broj U-III-1443/2012. od 15. ožujka 2012. godine tj. stavom da 'kada se zbog istog potraživanja pri TSZ vodi i parnični spis ... koji je pokrenut prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka protiv podnositelja, a u kojem je sporna osnovanost (postojanje) tražbine iz koje stečajni vjerovnik izvodi svoju aktivnu legitimaciju i u kojem je doneseno rješenje o prekidu upravo zbog otvaranja ovog stečajnog postupka, Ustavni sud nalazi spornom aktivnu legitimaciju vjerovnika'.

Valja dodatno istaknuti da sukladno odluci Ustavnog suda broj U-III- 4963/2008 od 30. ožujka 2011. godine 'dužniku treba omogućiti očitovanje o relevantnim činjenicama, a kojim bi dužnik mogao otkloniti pokretanje stečajnog postupka.'

Prvostupanjski sud je odbio prijedlog dužnika da se provede knjigovodstveno vještačenje na okolnost međuobnbnih obveza dužnika i vjerovnika te na okolnost načina knjiženja sredstava koja su isplaćena temeljem 'ugovora o kupoprodaji tražbine s prijenosom rizika'. Podnositelj ističe da je način knjiženja ovih sredstava ključan za utvrđenje aktivne legitimacije predlagatelja, jer ukoliko je ova sredstva vjerovnik - predlagatelj knjižio kao zaduženje po kreditu, onda je cjelokupna tražbina predlagatelja osigurana razlučnim pravom na nekretnini.

Međutim, prvostupanjski sud nije proveo ovaj dokaz, a što je drugostupanjski sud ocijenio ispravnim, te je na taj način postupio suprotno stavu iz citirane odluke Ustavnog suda RH.

Dodatno, prvostupanjski sud je u svojoj odluci poslovni broj St-1878/13 zauzeo stav da 'Ostali navodi dužnika izneseni tijekom postupka o obvezno pravnim odnosima dužnika i predlagatelja, uzrocima tih odnosa i posljedicama nisu relevantni za donošenje odluke u ovom vanparničnom postupku po prijedlogu vjerovnika, a radi donošenja odluke o otvaranju stečaja nad dužnikom. Stoga niti isprave koje je dužnik dostavio da bi dokazao sadržaj tih obvezno-pravnih odnosa, uzroke i posljedice odnosa, sud nije analizirao.'

Ovakav stav u suprotnosti je sa stavom Vrhovnog suda RH poslovni broj Revt 140/12-2 od 19. rujna 2012. godine u kojoj je navedeno da 'u svrhu formiranja svog uvjerenja o tome da li je vjerovnik učinio 'vjerojatnim' postojanje tražbine stečajni sudac nije ograničen u izvođenju dokaza'.

Podnositelj smatra da se prvostupanjski sud sam ograničio u izvođenju i ocijeni dokaza odlučivši da uopće ne analizira isprave dostavljene po dužniku, a koje se odnose na sadržaj obvezno-pravnih odnosa između dužnika i vjerovnika.

(...)

Društvo Ante gradnja d.o.o. vodi niz sporova radi ispunjenja ugovora i naknade štete protiv Zagrebačke banke d.d., povezanih društava i društava odgovornih za realizaciju projekta. Sporovi se, protiv Zagrebačke banke d.d., vode kod Trgovačkog suda u Zagrebu pod poslovnim brojevima P-4148/12 i P-2348/12.

Ukupna vrijednost predmeta spora iznosi nekoliko stotina milijuna kuna."

4. Na temelju članka 67. stavka 2. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/02. i 49/02. - pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) podnositelj je Ustavnom sudu predložio privremenu odgodu pravnih učinaka osporenog rješenja, jer bi njihovo neodgađanje prouzročilo teške posljedice za njega ("uništenje društva ANTE GRADNJA d.o.o."), a nastala bi i "dodatna neprocjenjiva šteta koja bi se očitovala u prodaji nekretnina dužnika iznimno velike vrijednosti". Smatra da se navedeno može spriječiti "isključivo donošenjem ... privremene mjere".

IV. OCJENA USTAVNOG SUDA

5. Člankom 67. stavkom 2. Ustavnog zakona određeno je:

"Članak 67.

(...)

Na prijedlog podnositelja ustavne tužbe Ustavni sud može odgoditi ovrhu do donošenja odluke, ako bi ovrha prouzročila podnositelju tužbe štetu koja bi se teško mogla popraviti, a odgoda nije suprotna javnom interesu niti bi se odgodom nanijela nekome veća šteta."

6. U slučaju podnositelja riječ je o složenom predmetu kojeg Ustavni sud smatra potrebnim razmotriti i u odnosu na stajališta izražena u svojim odlukama citiranim u točki 3. obrazloženja ovog rješenja, o čemu nije moguće meritorno odlučiti bez uvida

u spis predmeta. Spis predmeta je u fazi razmatranja dopuštenosti i osnovanosti podnositeljeve revizije podnesene protiv osporenog drugostupanjskog rješenja.

7. Stoga, polazeći od svih navedenih činjenica i smatrajući očitim da odgoda pravnih učinaka osporenih rješenja u konkretnom slučaju nije suprotna javnom interesu niti bi se tom odgodom nekome nanijela veća šteta te da bi izostanak odgode podnositelju mogao prouzročiti štetu koja bi se teško mogla popraviti, Ustavni sud je prihvatio prijedlog za odgodu pravnih učinaka osporenih rješenja.

Riječ je o privremenoj odgodi, koja traje do donošenja odluke Ustavnog suda o osnovanosti ustavne tužbe. Ovo rješenje ni na koji način ne prejudicira odluku o tom pitanju.

8. Sukladno navedenom, na temelju članka 67. stavka 2. Ustavnog zakona doneseno je rješenje kao u izreci (točke I. i II.).

PREDSJEDNICA VIJEĆA
dr. sc. Snježana Bagić, v. r.